

DOKUMENTY

W celu zapoznania Czytelników z tłem i rezultatami pierwszego spotkania przywódców obu państw koreańskich Redakcja zamieszcza przemówienie, wygłoszone przez Kim Dae-junga, prezydenta Republiki Korei, na Wolnym Uniwersytecie w Berlinie 9 marca 2000 roku, w którym zarysował perspektywę takiego dialogu. Drugim dokumentem jest tekst wspólnej deklaracji, podpisanej przez obu przywódców w Phenianie 15 czerwca 2000 roku. Trzecim materiałem są fragmenty wystąpienia Oh Jung Ila — Ambasadora Nadzwyczajnego i Pełnomocnego Republiki Korei w Warszawie, który dwukrotnie zaprezentował informację o spotkaniu przywódców Północy i Południa w Centrum Badań Azji Wschodniej ISP PAN: 10 kwietnia 2000 roku, przed historycznym szczytem, i 26 września 2000 roku o jego rezultatach.

Address by President Kim Dae-jung of the Republic of Korea at the Free University of Berlin on March 9, 2000.

President Gaetgens, faculty members, honorable guests and students of the Free University of Berlin,

First and foremost, I would like to express my deepest respect for and heartfelt congratulations to the great nation of Germany, which has achieved the historic task of reunification and prosperity, overcoming the ruins of war and division of the territory. It is quite meaningful for me to talk about the „Lessons of the German Reunification and the Korean Peninsula”, with the distinguished faculty members and students of the Free University of Berlin. I appreciate very much the friendly welcome you have accorded to me.

Wystąpienie Prezydenta Republiki Korei Kim Dae-junga na Wolnym Uniwersytecie Berlińskim w dniu 9 marca 2000 r.

Panie Rektorze Gaetgens, Nauczyciele Akademicy, Szanowni Goście i studenci Wolnego Uniwersytetu Berlińskiego,

Na samym początku chciałbym przede wszystkim wyrazić najgłębszy szacunek oraz najserdeczniejsze gratulacje wielkiemu narodowi niemieckiemu, który zrealizował historyczne zadanie zjednoczenia i dobrobytu, przezwyciężając ruiny wojny i podział kraju. Dyskusja z szanownymi nauczycielami akademickimi i studentami Wolnego Uniwersytetu Berlińskiego na temat: „Lekcje płynące ze zjednoczenia Niemiec a Półwysep Koreański” ma dla mnie duże znaczenie. Bardzo dziękuję za okazane mi przyjacielskie powitanie.

I am well aware of the historical fact that, ever since its opening in 1948, this University and its graduates played a leading role in promoting reconciliation and cooperation between the East and West Germany and in their eventual unification. Today, I came here to learn about your experiences, which is extremely important for the President of Korea, which is still divided.

Germany and Korea share similar pains and successes. In modern history, both experienced tragic wars and the subsequent divisions of land. Then Germany created the Miracle on the Rhine and Korea, the Miracle on the Han River.

During the past two years, Korea was hit with a serious economic crisis that swept the Asian region. Again, Korea has overcome the difficulties in cooperation with Germany and many other friendly countries. When the foreign exchange crisis hit Korea at the end of 1997, the foreign exchange reserves had hit rock bottom at US\$3.9 billion; in a matter of two years, the figure now stands at a respectable US\$80 billion. During 1998, the Korean economy was reduced to a growth rate of minus 5.8 per cent; however, it made a dramatic turnaround last year by recording a 10.2 per cent annual rate. Prices, interest rates and the foreign exchange and stock markets have recovered stability. The unemployment rate is expected to be stabi-

Doskonale zdaję sobie sprawę z tego historycznego faktu, że od swego otwarcia w 1948 roku ten uniwersytet oraz jego absolwenci odgrywali wiodącą rolę w popieraniu pojednania i współpracy między Niemcami Wschodnimi i Zachodnimi oraz ich ostatecznego zjednoczenia. Dzisiaj przybyłem tutaj, by zapoznać się z waszymi doświadczeniami, które mają ogromne znaczenie dla prezydenta Korei — kraju, który nadal jest podzielony.

Niemcy i Koreę łączą podobne cierpienia i sukcesy. W swej najnowszej historii oba narody doświadczyły tragicznych wojen, a w ich następstwie, podziału kraju. Później Niemcy dokonały cud nad Renem, a Korea cud nad rzeką Han.

W ostatnich dwóch latach Korea została dotknięta przez poważny kryzys gospodarczy, który przetożył się przez region Azji. We współpracy z Niemcami oraz z wieloma innymi zaprzyjaźnionymi krajami Korea kolejny raz przezwyciężyła te trudności. Kiedy pod koniec 1997 roku Koreę dotknął kryzys walutowy, rezerwy walutowe spadły do 3,9 mld USD; po dwóch latach osiągnęły imponujący poziom 80 mld USD. W ciągu 1998 roku wskaźnik wzrostu koreańskiej gospodarki spadł do minus 5,8%; jednakże w ubiegłym roku nastąpiła niesamowita jego poprawa do rekordowego poziomu 10,2%. Ceny, stopy procentowe, kursy walutowe oraz giełda odzyskały stabilność. Oczekuje się, że do końca br. stopa bezrobocia ustabilizuje się na poziomie 4%.

lized at 4 per cent by the end of this year.

In addition to building a viable economy in short time, Korea and Germany also have the common experience of developing and protecting freedom and democracy. Our two countries may be far apart geographically, but we share so many things historically and in today's world. That is why the Korean people feel a sense of solidarity with and the affection toward Germans.

Distinguished faculty members and students,

As the 20th century, which was plagued with confrontation and conflicts is left behind, the new millenium is being greeted with fresh hope for conciliation, cooperation and common prosperity. The 20th century also saw the Soviet and East European system crumble, the 50-year Cold War dismantled, and the two Germanies integrated. The remaining Communist countries of China and Vietnam have introduced a market economy and are attempting reforms and changes. To the Republic of Korea, China and Vietnam are no longer hostile countries. In fact, they have become very good friends as well as partners in economic cooperation.

Despite all this change, the Korean Peninsula today remains the last vestige of the Cold War legacy. It is regrettable that the historic worldwide change has failed to produce an impact on the peninsula

Oprócz budowy w krótkim czasie prężnej gospodarki, Korea i Niemcy mają również wspólne doświadczenia w dziedzinie rozwoju i obrony wolności i demokracji. Nasze dwa kraje mogą być odległe geograficznie, ale mamy wiele wspólnych spraw, zarówno dotyczących historii jak i współczesnego świata. Dlatego naród koreański darzy Niemców uczuciem solidarności i przywiązania.

Szanowni nauczyciele akademicy i studenci,

Skoro mamy za sobą wiek XX, który został skażony duchem konfrontacji, nowe tysiąclecie możemy powitać z nową nadzieją na pojednanie i osiągnięcie wspólnego dobrobytu. XX wiek widział również rozpad systemu radzieckiego oraz upadek socjalizmu w krajach Europy Środkowej, koniec zimnej wojny oraz zjednoczenie się dwóch państw niemieckich. Pozostałe państwa komunistyczne – Chiny i Wietnam – wprowadziły gospodarkę rynkową i usiłują przeprowadzać reformy i zmiany. Dla Republiki Korei Chiny i Wietnam nie są już państwami wrogimi. W rzeczywistości, stały się one naszymi dobrymi przyjaciółmi i partnerami we współpracy gospodarczej.

Mimo tych wszystkich zmian Półwysep Koreański pozostaje dzisiaj ostatnim reliktem zimnej wojny. Szkoda, że historyczne zmiany w skali światowej nie wpłynęły na sytuację na półwyspie, przede

mainly because of North Korea's stubborn closed-door policies.

Faced with such unfavorable attitude by North Korea, my Administration has never relaxed its efforts to put an end to the structure of confrontation and bring permanent peace to the peninsula. Peace on the peninsula is essential to peace and stability in Northeast Asia and the world as a whole. In this regard, we are very eager to learn from your experiences. German reunification between the East and West Germany in the intervening years should provide very valuable precepts in carrying out my country's North Korea policies.

The first lesson we seem to be learning from the German experience is that unification is possible because of West Germany's enormous potential, which was derived from democracy and market economy. The confrontation between the two Germanies represented a competition between the two, one upholding democracy and a marked economy and the other advocating Communism and Socialism.

Second, West Germany pushed Ostpolitik, aimed at bringing about changes through contact and dialogue and building a system of détente and coexistence. The country's consistent policy of promoting cooperation and exchanges resulted in a lessening of suspicion and mistrust by the East Germany and a reduction in ideological tensions.

wszystkim z powodu polityki zamkniętych drzwi, którą uporczywie prowadzi Korea Północna.

Pomimo tak negatywnej postawy Północnej Korei mój rząd nigdy nie osłabił wysiłków w kierunku położenia kresu układowi konfrontacji oraz ustanowieniu trwałego pokoju na półwyspie. Pokój na półwyspie ma istotne znaczenie dla pokoju i stabilności w Azji Północno-Wschodniej i na całym świecie. Z tego względu bardzo chcielibyśmy skorzystać z waszych doświadczeń. Zjednoczenie się Niemiec w tamtych latach powinno stać się bardzo wartościową lekcją, pokazującą jak kształtować naszą politykę wobec Północnej Korei.

Wydaje się, że pierwsza nauka, jaka płynie z niemieckiego doświadczenia pokazuje, że zjednoczenie było możliwe dzięki ogromnemu potencjałowi Niemiec Zachodnich, pochodzącemu z demokracji i gospodarki rynkowej. Konfrontacja między dwoma państwami niemieckimi była współzawodnictwem między państwem popierającym demokrację i gospodarkę rynkową, a państwem opowiadającym się za komunizmem i socjalizmem.

Po drugie, Niemcy Zachodnie prowadziły Ostpolitik, której celem było doprowadzenie do zmian poprzez kontakt i dialog oraz budowę systemu odprężenia i pokojowego współistnienia. Prowadzona przez ten kraj konsekwentna polityka popierania współpracy i wymiany przyniosła w efekcie zmniejszenie podejrzliwości i wzrost zaufania po

Third, West Germany approached the question of reunification with sincerity and faithfulness and took steps to assuage the unwarranted worries of neighboring countries. Its diplomacy was so successful as to obtain understanding and cooperation from even the Soviet Union and many East European countries.

Fourth, the West German Government pushed reconciliation, cooperation and exchanges with East Germany patiently and faithfully, overcoming many difficulties and limitation, real and otherwise.

The German experiences shed bright light on Korea's Sunshine Policy toward Pyongyang. For many decades, I have advocated the step-by-step unification of Korea, moving gradually from peaceful co-existence to peaceful exchanges and then, to peaceful reunification. In the process, I had valuable exchanges of ideas with my good friend and former Chancellor Willy Brandt, for whom I have utmost respect, former President von Weizsacker and former Foreign Minister Genscher. I learned tremendously from the West German policies toward the East Germany and from the developments since German reunification.

stronie Niemiec Wschodnich oraz zmniejszenia napięć o charakterze ideologicznym.

Po trzecie, podejście Niemiec Zachodnich do kwestii zjednoczenia było nacechowane szczerością i wytrwałością; podjęły one działania w celu uspokojenia nieuzasadnionych obaw sąsiednich państw. Ich dyplomacja okazała się skuteczna dla uzyskania zrozumienia i współpracy nawet ze strony Związku Radzieckiego i wielu państw Europy Wschodniej.

Po czwarte, rząd zachodnioniemiecki działał na rzecz pojednania, współpracy i wymiany z Niemcami Wschodnimi cierpliwie i wytrwale, pokonując wiele trudności i ograniczeń, rzeczywistych i innych.

Niemieckie doświadczenia rzuciły promienne światło na „słoneczną politykę” Korei wobec Phenianu. Przez wiele dziesięcioleci byłem zwolennikiem zjednoczenia Korei krok po kroku, stopniowego przechodzenia od pokojowego współistnienia do pokojowej wymiany, a następnie do pokojowego zjednoczenia. W procesie tym dokonywałem cennej wymiany idei z moim dobrym przyjacielem, byłym kanclerzem Willy Brandtem, którego darzyłem najwyższym szacunkiem, z byłym prezydentem von Weizsackerem oraz byłym ministrem spraw zagranicznym Genscherem. Ogromnie dużo nauczyłem się z zachodnioniemieckiej polityki wobec Niemiec Wschodnich oraz z wydarzeń, jakie miały miejsce od momentu ponownego zjednoczenia Niemiec.

Another lesson I learned from German unification is how difficult the process of relieving the economic discrepancies and psychological friction between the two parts of the country is. The Koreans were so elated when we first heard about German reunification. But then we were also disheartened by several developments after unification. The first shock we felt was the enormity of the expenses required for integrating the two parts. We heard that the unified German Government ended up spending 10 times more than the 200 billion marks originally set aside for that purpose. We also hear that the economic disparity between the two regions is yet to be eliminated. The second shocking news is that there is still a lingering psychological distance between the two parts. At the time of reunification, the West German economy was much bigger than Korea's. Furthermore, it had never fought with the East Germany, and of course, unification was preceded by many cooperative exchanges. Now, those German experiences made us think about our reunification harder. Right now, the South Korean economy is not big enough to support North Korea. We fought a bitter war with North Korea and military confrontation is still tense. Moreover, during the Weimar Republic, all the German people lived in a full-fledged democracy. By contrast, the North Koreans have no experience of living in a free socie-

Kolejna nauka, którą otrzymałem ze zjednoczenia Niemiec pokazała, jak trudny jest proces wyrównywania gospodarczych dysproporcji i psychologicznych napięć między dwiema częściami kraju. Koreańczycy byli początkowo bardzo zbudowani, słysząc o zjednoczeniu Niemiec. Pierwszy szok nastąpił, kiedy usłyszeliśmy o ogromie wydatków, niezbędnych na zintegrowanie obu części. Usłyszeliśmy, że zjednoczony rząd niemiecki przekroczył 10-krotnie kwotę 200 miliardów marek, pierwotnie przeznaczonych na ten cel. Słyszymy także, że do tej pory nie udało się wyeliminować dysproporcji gospodarczych między obu częściami. Kolejna szokująca wiadomość dotyczy utrzymywania się poważnej przepaści psychologicznej między obu częściami. W momencie zjednoczenia, gospodarka zachodnioniemiecka miała znacznie większy potencjał od koreańskiej. Ponadto Niemcy Zachodnie nigdy nie prowadziły walki z Niemcami Wschodnimi, a zjednoczenie było oczywiście poprzedzone bogatą wzajemną wymianą. Obecnie, te niemieckie doświadczenia spowodowały, że o naszym zjednoczeniu myślimy w sposób bardziej odpowiedzialny. Aktualnie gospodarka Korei Południowej nie jest dość mocna, by wesprzeć Koreę Północną. Prowadziliśmy zacieklą wojnę z Koreą Północną a nadal utrzymuje się między nami napięta konfrontacja militarna. Ponadto, w czasach Republiki Weimarskiej, cały naród niemiecki żył w warunkach pełnej

ty; they have, all along, been isolated from the outside world. When those things are considered, it seems out of the question that we should hasten territorial reunification.

Therefore, instead of hurrying to achieve immediate reunification, the most realistic and reasonable approach seems to be to work for the elimination of the ever-present threats of conflict first and then to pursue reconciliation, cooperation, coexistence and co-prosperity. Any attempt to reunify the divided land should come after that.

In 1995, I wrote a book: „Three-Stage Approach to Korean Reunification”. The first step would be to establish a union of two states. The second would be a federal system under which the South and North would establish local autonomous administrative units. The third and final step would be to complete unification. Former Chancellor Willy Brandt and many other German leaders gave me enthusiastic support and encouragement for this approach.

Professors and students of the Free University of Berlin,

Since I was inaugurated, I have repeatedly stated three principles to North Korea, which is still hesitant in opening up and changing their attitude. The first one is that

demokracji. W odróżnieniu, Koreańczycy na Północy nie doświadczyli życia w wolnym społeczeństwie; od początku zostali oni odizolowani od świata zewnętrznego. Po rozważeniu tych spraw nie mieliśmy wątpliwości, że nie powinniśmy przyspieszać połączenia terytoriów.

Dlatego też, zamiast śpieszyć się z osiągnięciem natychmiastowego zjednoczenia, najbardziej realistycznym i najrozsądniejszym podejściem wydaje się działanie przede wszystkim na rzecz eliminacji stale obecnej groźby konfliktu, a dopiero potem poszukiwanie pojednania, współpracy, współistnienia i wspólnego dobrobytu. Dopiero potem powinny zostać podjęte próby zjednoczenia podzielonego kraju.

W 1995 roku napisałem książkę „Trój etapowe podejście do sprawy zjednoczenia Korei”. Pierwszym etapem byłoby utworzenie związku obu państw. Następnym etapem byłoby powołanie federacji, w której Północ i Południe utworzyłyby autonomiczne jednostki administracji lokalnej. Trzecim i ostatnim etapem byłoby całkowite zjednoczenie. Były kanclerz Willy Brandt i wielu innych niemieckich przywódców udzieliło mi entuzjastycznego poparcia i zachęty w takim podejściu do tego problemu.

Profesorowie i studenci Wolnego Uniwersytetu Berlińskiego,

Od objęcia urzędu stale kierowałem trzy zasady pod adresem Korei Północnej, która ciągle nie może zdecydować się na otwarcie i zmianę swego stanowiska. Pierw-

South Korea will not tolerate any armed provocation from the North. Second, the Republic will not try to harm the North in any way or absorb it. Third, the South and North should cooperate and become reconciled. These principles are the crux of my Sunshine Policy aimed at dismantling the Cold-War legacy. We will continue to maintain a firm defense capability, the sole purpose of which is to support goodwill, cooperation and peace on the peninsula.

In the same vein, the Republic is making three important promises to Pyongyang — to guarantee their national security, assist in their economic recovery efforts, and actively support them in international arena. In return, the Republic wants three guarantees from Pyongyang: first, the North must abandon any armed provocation against the South once and for all; second, it must comply with its previous promises not to develop nuclear weapons; and third, it must give up ambitions to develop long-range missiles. My approach is the comprehensive settlement of all major pending issues based on the principle of give- and -take or reciprocity. This set of proposals, which is closely coordinated among Korea, the U.S. and Japan, has been presented to Pyongyang. I am certain that this is a win-win policy that should benefit all parties concerned.

szą zasada głosi, że Korea Południowa nie będzie tolerować żadnej zbrojnej prowokacji z Północy. Druga, że Republika Korei nie będzie dążyć do wyrządzenia jakiegokolwiek szkody, ani do wchłonięcia Północy. Trzecia, że Południe i Północ powinny ze sobą współpracować i osiągnąć pojednanie. Te zasady stanowią istotę mojej „polityki słonecznej”, celem której jest demontaż dziedzictwa zimnej wojny. Będziemy nadal na wysokim poziomie utrzymywać naszą zdolność obronną, której jedynym celem jest wspieranie dobrej woli, współpracy i pokoju na półwyspie.

Podobnie, Republika Korei kieruje trzy ważne obietnice pod adresem Phenianu — zagwarantowanie bezpieczeństwa narodowego, pomoc w wysiłkach na rzecz ożywienia gospodarki oraz udzielanie aktywnej poparcia na arenie międzynarodowej. W zamian, Republika Korei chciałaby uzyskać gwarancje trojakiiego rodzaju ze strony Phenianu: po pierwsze, Północ musi zrezygnować raz i na zawsze z jakichkolwiek zbrojnych prowokacji przeciwko Południu; po drugie, musi ona spełnić wcześniejsze obietnice, że nie będzie rozwijać broni jądrowej; i po trzecie, musi zrezygnować z ambicji rozwoju pocisków dalekiego zasięgu. Wyznaję pogląd, że całościowe rozwiązanie wszystkich nierozstrzygniętych spraw powinno być oparte na zasadzie kompromisu bądź wzajemności. Ten zestaw zasad, ściśle skoordynowanych między Koreą, USA i Japonią, został

The comprehensive settlement policy is supported by Germany and virtually all other countries of the world. Even China, Russia and Vietnam, which have been North Korea's traditional allies, are now supporting our position actively. This kind of universal support effectively eliminates a substantial part of the menace to the peace and stability of the Korean Peninsula.

We do not want another war with North Korea. We want to co-exist with it and intend to help it. Whenever we witness the tragic scene of hungry North Korea on TV, we are devastated. We want to help North Korea feed their citizens adequately. We want to help it recover from the deep economic slump and improve its standard of living. Currently, there is no government-to-government dialogue because of Pyongyang's reluctance. But my administration is aggressively encouraging private sector cooperation and exchanges. We welcome and encourage all international efforts to increase exchanges with Pyongyang.

As a result of these efforts, non-governmental cooperation with the North is expanding in numerous areas, including the economy, culture and sports. More than 180,000 South Korean tourists visited the famous Kumgangsan or Diamond

przedstawiony Phenianowi. Jestem pewien, że jest to polityka, w której zwycięzcami są wszystkie strony i z której wszyscy odnoszą korzyści.

Tę politykę całościowego rozwiązania popierają Niemcy i pozostałe państwa świata. Nawet Chiny, Rosja i Wietnam, które są tradycyjnymi sojusznikami Korei Północnej, obecnie w sposób aktywny popierają nasze stanowisko. Tego rodzaju powszechne poparcie skutecznie usuwa istotną część zagrożenia dla pokoju i stabilności na Półwyspie Koreańskim.

Nie chcemy jeszcze jednej wojny z Koreą Północną. Chcemy z nią współistnieć i mamy zamiar jej pomagać. Za każdym razem, jesteśmy wstrząśnięci, kiedy oglądamy w telewizji tragiczne sceny głodu w Północnej Korei. Chcemy pomagać Północnej Korei w dostatecznym wyżywieniu jej mieszkańców. Chcemy jej pomóc w wyjściu z głębokiego kryzysu gospodarczego i podwyższeniu jej poziomu życia. Obecnie dialog międzyrządowy nie istnieje z powodu niechęci ze strony Phenianu. Jednakże mój rząd zdecydowanie zachęca sektor prywatny do współpracy i wymiany. Witamy z zadowoleniem i wspieramy wszelkie wysiłki międzynarodowe, nakierowane na wzrost wymiany z Phenianem.

W wyniku tych wysiłków rozszerza się współpraca organizacji pozarządowych z Północą w wielu dziedzinach, łącznie z gospodarką, kulturą i sportem. Ponad 180 tys. południowokoreańskich turystów zwiedziło w ostatnich latach słynne

Mountains in the North in recent years. Inter-Korean trade registered a record high of US\$340 million last year. More than 100 small and medium-sized companies from the South are engaged in business in the North. Big businesses are investing in the North or negotiating to open operations there. It is likely that investment from some big businesses from Seoul will enable North Korea to build a large West Coast industrial park this year and start productive electronic appliance and automobiles. Cultural and sports exchanges are rather lively, too.

In the meantime, the U.S. and North Korea held talks right here in Berlin last year and decided to have high-level talks in the near future. Japan, too, is actively seeking to improve its relations with Pyongyang. Italy and North Korea have agreed to set up diplomatic ties. We hope that many nations will improve relations with the North. Through open interaction with the global economy, North Korea will emerge as a responsible member of the international community, contribute to the stability of the peninsula, and develop its economy efficiently.

Faculty members and students,

On this significant day of my visit to the Free University of Berlin, I appeal to all concerned to help

Kumgangsan czyli Diamentowe Góry na Północy. Handel wewnątrzkoreański osiągnął w zeszłym roku rekordowy poziom 340 mln USD. Ponad 100 małych i średnich firm z Południa prowadzi interesy na Północy. Wielkie firmy albo już inwestują na Północy, albo prowadzą negocjacje na temat rozpoczęcia tam swej działalności. Jest wielce prawdopodobne, że kilka wielkich firm z Seulu umożliwi Północnej Korei budowę wielkiego kompleksu przemysłowego na Zachodnim Wybrzeżu i rozpoczęcie produkcji urządzeń elektronicznych i samochodów. Również ma miejsce ożywienie w dziedzinie wymiany kulturalnej i sportowej.

W międzyczasie USA i Północna Korea prowadziły w ubiegłym roku rozmowy tutaj, w Berlinie i podjęły decyzję w sprawie odbycia rozmów na wysokim szczeblu w niedalekiej przyszłości. Również Japonia aktywnie poszukuje sposobów poprawy swych stosunków z Phenianem. Włochy i Korea Północna uzgodniły nawiązanie stosunków dyplomatycznych. Mamy nadzieję, że wiele krajów poprawi swe stosunki z Północą. Poprzez otwarte współdziałanie z gospodarką światową Korea Północna stanie się odpowiedzialnym członkiem społeczności międzynarodowej, wnosząc wkład do stabilności na półwyspie i zwiększając wydajność swej gospodarki.

Profesorowie i studenci,

W ten ważny dla mnie dzień wizyty na Wolnym Uniwersytecie Berlińskim kieruję apel do wszystkich

bring down the Cold-War structure on the Korean Peninsula. I make the following suggestions in an effort to establish permanent peace and realize reconciliation and cooperation with North Korea.

First, the Government of the Republic of Korea is ready to help North Korea tide over its economic difficulties. Presently, private-sector economic cooperation is underway under the principle of separating the economy and politics. However, to realize meaningful economic collaboration, the social infrastructure, including highways, harbors, railroads and electric and communications facilities, must be expanded. The Governments of the two Koreas have important roles to play, including conclusion of bilateral agreements regarding investment guarantees and prevention of double taxation, so that private businesses will be able to invest in a secure environment. The severe food shortage that faces North Korea now, cannot be solved by merely supplying food. A fundamental solution requires comprehensive reforms in the delivery of quality fertilizers, agricultural equipment, irrigation systems and other elements of a structural nature.

Private businesses can do only so much in expanding the social infrastructure, promoting a favorable in-

zainteresowanych stron o pomoc w skruszeniu zimnowojennego układu na Półwyspie Koreańskim. W ramach wysiłków, zmierzających do osiągnięcia trwałego pokoju, pojednania i współpracy w stosunkach z Koreą Północną, proponuję następujące posunięcia.

Po pierwsze, rząd Republiki Korei wyraża gotowość do udzielenia pomocy Korei Północnej w przezwyciężeniu jej trudności gospodarczych. Współpraca gospodarcza, jaką obecnie prowadzi sektor prywatny, opiera się na zasadzie oddzielenia gospodarki od polityki. Jednakże, aby osiągnąć znaczący poziom współpracy gospodarczej, należy rozwijać infrastrukturę społeczną, w tym autostrady, porty, linie kolejowe oraz instalacje elektryczne i telekomunikacyjne. Rządy obu Korei mają do odegrania ważną rolę, łącznie z zawarciem dwustronnych porozumień dotyczących ochrony inwestycji i unikania podwójnego opodatkowania, aby prywatni inwestorzy mogli inwestować w bezpiecznych warunkach. Poważny deficyt żywności, jaki obecnie przeżywa Korea Północna, nie może być rozwiązany jedynie poprzez jej dostawę. Zasadnicze jego rozwiązanie wymaga przeprowadzenia kompleksowych reform w postaci dostaw wysokiej jakości nawozów, maszyn rolniczych, budowy systemów irygacyjnych oraz innych przedsięwzięć o charakterze strukturalnym.

Jedynie prywatni przedsiębiorcy mogą wiele zrobić dla rozwoju społecznej infrastruktury, popierania ko-

vestment environment and reforming the overall agricultural set-up. The time is ripe for government-to-government cooperation. The Government of the Republic is ready to respond positively to any North Korean request in this regard.

Second, at the present stage, our immediate objective is to put an end to the Cold-War confrontation and settle peace, rather than attempting to accomplish reunification. The Government of the Republic intends to do its best to lend assistance to North Korea in the spirit of genuine reconciliation and cooperation. We urge the Pyongyang authorities to accept our goodwill without any reservation, come forward and respond to our offer to cooperate and be reconciled.

Third, North Korea should respond to our call for arranging reunions of relatives separated in the different parts of the divided land. We cannot afford to lose precious time any longer, considering the fact that many elderly family members are passing away.

Fourth, to effectively deal with various pending issues, the government authorities of the two Koreas should open a dialogue without delay. In my inaugural speech, I proposed to the North that Seoul and Pyongyang exchange special envoys to implement the Basic South-North Agreement concluded in 1991. I reiterate that North Korea should respond positively to this proposal.

rzystnych warunków inwestowania i zreformowania całego sektora gospodarki rolnej. Czas dojrzał do współpracy na szczeblu międzyrządowym. Rząd Republiki Korei jest gotów pozytywnie odpowiedzieć na każdą prośbę Korei Północnej w tym zakresie.

Po drugie, naszym bezpośrednim celem na obecnym etapie jest raczej położenie kresu zimnowojennej konfrontacji i ustanowienie pokoju, niż podjęcie prób w kierunku zjednoczenia. Rząd Republiki Korei ma zamiar zrobić wszystko, co w jego mocy, by udzielić pomocy Korei Północnej w duchu prawdziwego pojednania i współpracy. Namawiamy władze w Phenianie, by przyjęły, bez zastrzeżeń nasz akt dobrej woli, wychodząc naprzeciw i odpowiadając na naszą propozycję współpracy i pojednania.

Po trzecie, Korea Północna powinna odpowiedzieć na nasze wezwanie do łączenia rodzin, rozdzielonych w różnych częściach naszego podzielonego kraju. Nie możemy sobie dłużej pozwolić na marnowanie cennego czasu biorąc pod uwagę fakt, że wiele starszych osób z tych rodzin umiera.

Po czwarte, aby skutecznie rozwiązywać zaległe sprawy, władze obu państw koreańskich powinny niezwłocznie podjąć dialog. W moim przemówieniu inauguracyjnym zaproponowałem Północy, by Seul i Phenian dokonały wymiany przedstawicieli, w celu wykonania zawartego w 1991 roku Podstawowego Porozumienia między Południem a Północą.

We believe, that ultimately the issues, involving the Korean Peninsula should be solved by the government authorities of the two Koreas. The Government of the Republic will adhere to this principle with consistency and patience. At the same time, we have high expectation that Germany and other members of international community will support and encourage cooperation and reconciliation between the South and North and help bring down the Cold-War structure on the peninsula at the earliest possible date.

Faculty members and students,

There is a saying in Korea that „those who suffer from the same illness understand each other the best.” Korea and Germany have suffered the same kind of pain — the division of the land. The two peoples have empathy for each other. Koreans have tremendous respect for the Germans who overcame the pain and achieved the great task of reunification first. You are our role model.

This is not all. Germany gave the Korean people the most encouragement when they were groaning under the oppression of military dictators. During the long struggle against the dictators, I encountered near-death situations five times and was imprisoned for six years. For another 30 years, I was subjected to exile, house arrest and constant police surveillance. Through those trying years, German leaders and citizens all along, supported me and other democracy fighters

Wierzymy, że sprawy związane z Półwyspem Koreańskim ostatecznie powinny zostać rozwiązane przez rządy obu Korei. Rząd Republiki Korei konsekwentnie i cierpliwie opowiada się za tą zasadą. Jednocześnie w dużym stopniu oczekujemy, że Niemcy i inni członkowie wspólnoty międzynarodowej udzielą poparcia i zachęty współpracy i sprawie pojednania między Południem i Północą oraz pomogą w jak najszybszej likwidacji zimnowojennych struktur na półwyspie.

Profesorowie i studenci,

W Korei jest takie powiedzenie: „najlepiej rozumie drugiego ten, kto choruje na tę samą chorobę.” Korea i Niemcy zostały poddane temu samemu cierpieniu — podziałowi kraju. Oba narody rozumieją się wzajemnie. Koreańczycy żywią wielki szacunek wobec Niemców, którzy pokonali to cierpienie i jako pierwsi dokonali ogromnego zadania, ponownego zjednoczenia kraju. Odgrywacie dla nas rolę modelu.

Ale to nie wszystko. Niemcy udzieliły narodowi Korei ogromnego poparcia, kiedy Koreańczycy jęczeli pod jarzmem dyktatorów. W czasie długiej walki przeciwko dyktaturze znajdowałem się pięciokrotnie o krok od śmierci, a przez sześć lat byłem więziony. Przez następne 30 lat przebywałem na wygnaniu, znajdowałem się w areszcie domowym i pod stałym nadzorem policji. W tych latach próby przywódcy Niemiec udzielali z całego serca poparcia zarówno mi, jak i innym bojowni-

and was imprisoned for six years. For another 30 years, I was subjected to exile, house arrest and constant police surveillance. Through those trying years, German leaders and citizens all along, supported me and other democracy fighters with all their heart. I am so grateful for that.

Now, democracy has finally arrived in Korea. But we still have the great national task of realizing reunification of the divided land. I am confident that Germany will give us the same kind of encouragement until the day of Korean reunification. At the same time, you can be assured that the Korean people will continue to remain the most faithful friends of Germany. Together with the great German people and the bright minds of the Free University of Berlin, we intend to march forward to open a new millennium of peace.

Thank you.

więziony. Przez następne 30 lat przebywałem na wygnaniu, znajdowałem się w areszcie domowym i pod stałym nadzorem policji. W tych latach próby przywódcy Niemiec udzielali z całego serca poparcia zarówno mi, jak i innym bojownikom o demokrację. Jestem im za to bardzo wdzięczny.

Ostatecznie, w Korei nastąpiła demokracja. Jednakże ciągle przed nami jest ogromne narodowe zadanie zjednoczenia podzielonego kraju. Jestem przekonany, że Niemcy będą udzielać nam takiego samego poparcia, dopóki nie nadejdzie dzień zjednoczenia Korei. Jednocześnie mogę was zapewnić, że naród koreański pozostanie nadal najbardziej oddanym przyjacielem Niemiec. Wraz z wielkim narodem niemieckim i wspaniałymi umysłami Wolnego Uniwersytetu Berlińskiego zamierzamy kroczyć ku rozpoczęciu nowego tysiąclecia pokoju.

Dziękuję.

Tłumaczenie: Jacek Potocki.

SZCZYT POŁUDNIE-PÓŁNOC: TŁO I REZULTATY

(10 kwietnia)

[...] Celem planowanego Szczytu jest zakończenie konfrontacji rozpoczętej w okresie „zimnej wojny”, jak też doprowadzenie do pojednania i współpracy obu państw koreańskich, by położyć fundamenty pod pokojowe współżycie i ewentualne pokojowe zjednoczenie w dalszej przyszłości.

Prezydent Kim Dae-jung niezmiennie przyjmuje od lat 70., że obie strony nie powinny być nawzajem dla siebie wrogami, lecz partnerami w dziele budowania wspólnego dobrobytu i dążenia do zjednoczenia. Głosił to już jako opozycyjny kandydat na prezydenta. Od czasu gdy objął on władzę nasz rząd urzeczywistnia taką politykę zaangażowania wobec Północy, co zaczęto tam doceniać [...] Dzięki prowadzonej przez nasz rząd stałej pomocy humanitarnej [dla Północy dotkniętej klęskami], wymianie wizyt na płaszczyźnie prywatnej oraz współpracy z Północą, nastąpiło znaczne ożywienie wizyt i wymiany handlowej. Przykładem mogą być Projekt Turystyczny Góry Kumgang oraz wymiana ekip sportowych.

Łącznie w ciągu dwu lat, od objęcia władzy przez obecny rząd, Północ odwiedziło 9600 rozmaitych przedstawicieli Południa, podczas gdy w ciągu 9 poprzednich lat pojechały tam tylko 2582 osoby. Do 7 kwietnia tego roku zorganizowano 430 grupy wycieczkowe w rejon Góry Kumgang, liczące łącznie 210 tysięcy osób. W 1999 roku wymiana handlowa między obydwojema państwami koreańskimi wyniosła 333,43 mln USD [...] Według danych z końca 1999 roku z Północą handlowało 581 firm.

[...] Dojrzały zatem warunki do zorganizowania spotkania przywódców Korei Południowej i Północnej.

Od czasu rozpoczęcia działań mających na celu demontaż pozostałości zimnej wojny na Półwyspie Koreańskim, dzięki trójstronnej współpracy Republiki Korei, USA i Japonii, prowadzona przez nasz rząd polityka pokoju, pojednania i współpracy z Północą zyskała ogromne poparcie na arenie międzynarodowej.

Obecny rząd, w odróżnieniu od poprzednich gabinetów, zachęca zaprzyjaźnione kraje, takie jak Stany Zjednoczone i Japonia, do zacieśniania stosunków z Koreą Północną, by kraj ten mógł stać się odpowiedzialnym członkiem wspólnoty międzynarodowej.

Obecnie także Korea Północna aktywnie działa na rzecz poprawy stosunków z USA, Japonią, Australią, Kanadą i Unią Europejską. Na początku 2000 roku Phenian nawiązał stosunki dyplomatyczne z Włochami. Te zmiany [w stosunkach międzynarodowych] mają duży wpływ na tworzenie atmosfery sprzyjającej poprawie stosunków między obu państwami koreańskimi.

Zgodnie z duchem swej polityki zaangażowania Prezydent Kim Dae-jung wielokrotnie i przy różnych okazjach wzywał do zorganizowania spotkania przywódców Południa i Północy [...]

Zadeklarowana obecnie zgoda Phenianu na zorganizowanie takiego spotkania świadczy, że Korea Północna rozumiała ciągle powtarzane wezwania Prezydenta do zwołania Szczytu i pozytywnie odpowiedziała na nie, w tym na Deklarację Berlińską z 9 marca. Deklaracja ta wyrażała nasze życzenie, by doprowadzić do zwrotu w stosunkach między obu państwami koreańskimi. Dla takiego porozumienia należy dążyć do rozszerzenia dotychczasowej współpracy sektora prywatnego z Północą na sferę państwową dla stworzenia odpowiedniej „infrastruktury społecznej” na Północy i niezbędnej bazy instytucjonalnej dla współpracy gospodarczej na szeroka skalę [...]

Reagując na Deklarację Berlińską władze Północy zasygnalizowały gotowość doprowadzenia do spotkania na szczycie. Wkrótce po tym, 17 marca, doszło do pierwszego kontaktu w Szanghaju. Później obie strony odbyły kilka rund spotkań w Pekinie, które ostatecznie doprowadziły do podpisania 8 kwietnia porozumienia o spotkaniu na szczycie.

Prezydent wyznaczył Pana Park Ji-wona, Ministra Kultury i Turystyki, na przewodniczącego delegacji południowokoreańskiej prowadzącej te tajne rokowania.

(26 września)

[...] Minęły już 3 miesiące od czasu gdy z głębokim wzruszeniem oglądałem przylot Prezydenta na lotnisko w Phenianie dla udziału w historycznym Szczycie Północ-Południe. Po 50 latach od czasu podziału kraju, stworzył on szansę na rozpoczęcie nowej ery pojednania i współpracy, zamykając zarazem okres stosunków naznaczonych konfliktami. Było to wydarzenie historyczne, relacjonowane [przez dziennikarzy] całemu światu i 70-milionowemu narodowi koreańskiemu [...]

Szczyt odbył się dzięki historycznym decyzjom prezydenta Kim Dae-junga i przewodniczącego Kim Jong-ila. Było to możliwe w ramach uzgodnienia, że patrzenie w przyszłość, a nie w przeszłość, jak też pokój, pojednanie oraz współpraca są niezbędne dla interesów narodu.

Na Półwyspie Koreańskim dojrzała bowiem pokojowa atmosfera, a na świecie zatriumfował nurt wychodzenia z okresu zimnej wojny. Po dziesięciu latach od jej faktycznego zakończenia, społeczność międzynarodowa, łącznie z czterema państwami wokół Półwyspu Koreańskiego [to jest USA, Japonią, Chinami i Rosją], oczekiwała trwałego pokoju i stabilizacji [w świecie] i nawiązania dialogu Południe-Północ na Półwyspie Koreańskim.

Następnym czynnikiem było pozytywne nastawienie Północy wobec polityki Południa, prowadzącej do pojednania i współpracy obu państw.

Północ zaczęła rozumieć tę politykę i żywić zaufanie wobec rządu na Południu, który prowadzi ją od samego początku swego istnienia. To właśnie umożliwiło zorganizowanie Szczytu i podpisanie wspólnej deklaracji Południe-Północ [...]

Szerokie poparcie międzynarodowe dla naszej polityki wobec Północy doprowadziło ostatecznie do zmiany stanowiska Korei Północnej.

Szczyt w Phenianie obejmował intensywne rozmowy, prowadzone przez 11 godzin przez prezydenta Kim Dae-junga i przewodniczącego Kim Jong-ila. W wyniku rozmów powstała 5-punktowa wspólna deklaracja Południa i Północy. Deklaracja ta jest nieco inna niż dotychczasowe porozumienia, gdyż mówi ona przede wszystkim o realizacji łatwych do wykonania dla obu stron projektów współpracy. Dzięki temu przez ostatnie trzy miesiące zrobiono duże postępy.

Tak, jak to zapisano we wspólnej deklaracji, 15 sierpnia doszło do wzajemnych odwiedzin członków rozdzielonych od wojny rodzin. [...] W telewizji CNN i innych stacjach zobaczyć można było moment spotkania rodziców i dzieci czy rodzeństwa po 50 latach rozłąki. To spotkanie miało ograniczony wymiar, ponieważ dotyczyło tylko 200 osób, po 100 z każdej strony, spośród 10 milionów osób z rodzin rozdzielonych. Obie strony zgodziły się na zorganizowanie drugiego spotkania jeszcze w tym roku i od listopada bieżącego roku, na wymianę listów między podzielnymi rodzinami (dotychczas brak bowiem między obydwoma państwami normalnej łączności pocztowej — red.).

Szczegóły, dotyczące tematów uzgodnionych we wspólnej deklaracji, dyskutowane są w czasie spotkań ministerialnych między obu państwami. Niektóre punkty wymiany w dziedzinie społecznej, kulturalnej i sportowej, takie jak otwarcie biura łącznikowego, wizyta w Korei Północnej szefa mediów z Południa, wspólny koncert „obu Korei” w Filharmonii z okazji Święta Niepodległości i wspólny przemarsz na otwarciu Olimpiady w Sydney, zostały już zrealizowane. 18 września Korea Południowa rozpoczęła budowę pierwszego połączenia kolejowego, do którego budowy przystąpi też wkrótce Korea Północna ze swojej strony. Obecnie trwają negocjacje na temat stworzenia systemu prawnego, niezbędnego do prowadzenia szerokiej wymiany gospodarczej. Dotyczy to, na przykład, umowy o gwarancjach dla inwestycji, unikaniu podwójnego opodatkowania, itp. Ostatnio obie strony uzgodniły również realizację niezadługo rewizyty przewodniczącego Kim Jong-ila w Seulu. Od wczoraj do dziś (to jest od 25 do 26 września 2000 r. — red.) odbywało się spotkanie ministrów obrony narodowej, które jest ważnym krokiem w kierunku zmniejszenia napięcia.

[Ambasador Oh Jung Il informację tę uzupełnił przy autoryzacji tekstu o inne wydarzenia już zrealizowane i planowane na 2000 rok:

- 20.09 — Drugie spotkanie organizacji Czerwonego Krzyża (w Górach Diamentowych).
- 25–26.09 — Spotkanie robocze w dziedzinie gospodarki na szczęblu wiceministrów (Seul).
- 25–26.09 — Spotkanie ministrów obrony narodowej (Cheju).
- 27–30.09 — Trzecie spotkanie ministerialne obu Korei (Cheju).
- przełom września i października: — Zwiedzanie Baekdu i Hanra (po 100 osób z każdej strony).
- październik: — wizyta na Południu 15-osobowej delegacji gospodarczej z Północy.
- 2–4.11 — Druga wymiana odwiedzin rodzin rozdzielonych (po 100 osób).
- 5–7.12 — Trzecia wymiana odwiedzin rodzin rozdzielonych (po 100 osób).
- 13–15.12 — Trzecie spotkanie organizacji Czerwonego Krzyża w Górach Diamentowych].

Według mojej opinii, Szczyt Południe — Północ ma zatem wielkie znaczenie. Był on okazją do sprawdzenia chęci osiągnięcia pokoju, pojednania i współpracy obu Korei na szczęblu głów państwa. Sądzę więc, że porozumienie osiągnięte między nimi ma inny charakter niż wszystkie inne wcześniejsze próby porozumienia. Przede wszystkim dotyczy możliwości jego realizacji. [Wcześniejsze, na znacznie niższych szczęblach, dawały ograniczone rezultaty albo nawet nie były wykonywane — red.]. Można to było zaobserwować już podczas dyskusji o sposobach realizacji tego porozumienia, ponieważ strona północna podchodzi do tego aktywnie i konstruktywnie, inaczej niż to było dawniej.

Z okazji czerwcowego szczytu obie Koree zaczęły zatem aktywnie rozwiązywać problemy Półwyspu Koreańskiego. Jako bezpośrednio zainteresowane, obie strony wspólnie przyjęły politykę porozumienia i dążenia do zakończenia zimnej wojny na Półwyspie Koreańskim, poprzez redukcję zagrożenia z drugiej strony, a zarazem budowy stosunków zaufania.

Ponadto, głowy obu państw przyznały, że wizje zjednoczenia Korei, przyjmowane przez każdą ze stron, zawierają wspólne elementy i w przyszłości będą one starały się dążyć do zjednoczenia obierając ten sam kierunek. Jednocześnie uważam, że ten szczyt ma duże znaczenie, gdyż traktuje różne sprawy pragmatycznie. Uzgodniono, na przykład, różne konkretne posunięcia, jak rozwój wymiany handlowej i współpracy w wielu dziedzinach, jak też kwestię odwiedzin rozdzielonych rodzin.

Oczekuje się, że szczyt wniesie duży wkład w złagodzenie napięcia i umocnienie pokoju nie tylko na Półwyspie Koreańskim, ale także w Azji Wschodniej i na całym świecie. Podczas szczytu G-8 w Osace, biorące w nim udział państwa oczekujące realizacji porozumienia zawartego przez przywódców obu państw koreańskich, jak też pozytywnego rozwoju sytuacji

na Półwyspie Koreańskim, 21 lipca uchwały — w trybie wyjątkowym — Specjalną Deklarację w Sprawie Półwyspu Koreańskiego. Również w deklaracjach przewodniczącego spotkania ministrów spraw zagranicznych „ASEAN+3” (to jest 9 państw ASEAN-u plus Chiny, Japonia i Republika Korei — red.) z dnia 26 lipca i przewodniczącego spotkania ministrów spraw zagranicznych Regionalnego Forum ASEAN-u z dnia 27 lipca powitano z satysfakcją szczyt koreański, wyrażono satysfakcję z doprowadzenia do niego i udzielono poparcia przyjętej na nim *Wspólnej Deklaracji*. Ponadto przewodniczący „szczytu milenijnego” ONZ w Nowym Jorku ogłosił 6 września specjalną deklarację popierającą Szczyt Południe — Północ, a także dalsze kroki obu stron po nim. W moim przekonaniu wsparcie przez ONZ rozwoju stosunków między obydwoma państwami koreańskimi jest bardzo ważnym czynnikiem. Możemy zatem powiedzieć, że wspólnota międzynarodowa traktuje wyniki Szczytu Południe — Północ nie tylko jako sprawę ich stosunków dwustronnych, lecz także jako sprawę istotną dla utrwalenia pokoju i rozwoju współpracy w świecie.

[...] Sądę, że historyczny Szczyt Południe — Północ mógł odbyć się nie tylko dzięki przyjętej przez mój rząd polityce pojednania i współpracy wobec Północy, lecz również dzięki tak szerokiemu poparciu dla niej ze strony społeczności międzynarodowej. Oczekujemy wszyscy, że w nowym tysiącleciu nastanie pokój i nastąpi wspólny rozwój ludzkości. Po niedawnym szczycie sytuacja na Półwyspie Koreańskim i w jego regionie szybko się zmienia właśnie w tym kierunku. W związku z tym bardzo proszę o dalsze wspieranie naszych wysiłków, zmierzających do utrwalenia pokoju na Półwyspie Koreańskim. Możemy na nie liczyć ze strony rządu polskiego, z którym rozwinęliśmy współpracę w wielu dziedzinach od momentu nawiązania stosunków dyplomatycznych w roku 1989, lecz chcielibyśmy ją też mieć ze strony inteligencji, której Państwo są przedstawicielami, oraz ze strony narodu polskiego.

WSPÓLNA DEKLARACJA POŁUDNIA I PÓLNOCY

Zgodnie ze szczytnym pragnieniem całego narodu pragnącego pokojowego zjednoczenia kraju, Prezydent Republiki Korei Kim Dae-jung i Przewodniczący Narodowej Komisji Obrony Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej Kim Jong-il odbyli historyczne spotkanie i rozmowy na szczycie w Pyongyangu w dniach 13-15 czerwca 2000 roku.

Przywódcy Południa i Północy, uznając że spotkanie to i rozmowy na szczycie miały wielkie znaczenie dla pogłębienia wzajemnego zrozumienia, rozwoju stosunków między Południem i Północą jak też zrealizowania pokojowego zjednoczenia, deklarują co następuje:

1. Południe i Północ zgodziły się rozwiązywać kwestię zjednoczenia niezależnie i przez wspólne wysiłki narodu koreańskiego, suwerena swojego kraju.
2. Co dotyczy osiągnięcia zjednoczenia, zgodziliśmy się, że istnieje wspólny element łączący koncepcję konfederacji przyjmowanej na Południu i luźnej formy federacji, jako formuły Północy. Południe i Północ zgodziły się działać na rzecz zjednoczenia w tym kierunku.
3. Południe i Północ zgodziły się rozwiązywać bez odkładania sprawy humanitarne takie jak wymianę wizyt członków rozdzielonych rodzin oraz krewnych poczynając od 15 sierpnia, narodowego Dnia Wyzwolenia, jak też problem uwolnienia komunistów odbywających kary więzienia na Południu (chodzi tu głównie o agentów nasyłanych z Północy — red.).
4. Południe i Północ zgodziły się umacniać wzajemne zaufanie przez promowanie zrównoważonego rozwoju narodowej gospodarki przez współpracę gospodarczą i przez stymulowanie współpracy oraz wymiany w dziedzinie życia obywatelskiego, kultury, sportu, ochrony zdrowia, środowiska i we wszystkich innych sferach.
5. Południe i Północ zgodziły się na kontynuowanie dialogu między odpowiednimi organami państwowymi w niedalekiej przyszłości dla sprawnego i szybkiego realizowania tego porozumienia.

Prezydent Kim Dae-jung serdecznie zaprosił Przewodniczącego Narodowej komisji Obrony Kim Jong-ila do złożenia wizyty w Seulu w odpowiednim terminie.

Kim Dae-jung
Prezydent
Republiki Korei

Kim Jong-il
Przewodniczący
Narodowej Komisji Obrony KRLD

15 czerwca 2000 roku, Pyongyang

(Tłumaczenie z angielskiego: redakcja).